

Briuselis, 2024 m. kovo 8 d.
(OR. en)

7212/24

Tarpinstitucinė byla:
2021/0414(COD)

SOC 161
EMPL 90
MI 238
DATAPROTECT 119
CODEC 644

PRANEŠIMAS

nuo: Nuolatinių atstovų komiteto (COREPER I)

kam: Tarybai

Ankstesnio
dokumento Nr.: 7126/24

Komisijos dok. Nr.: 14450/21 - COM(2021) 762 final

Dalykas: Pasiūlymas dėl EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVOS
dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo
– *Galutinio kompromisinio teksto nagrinėjimas siekiant susitarimo*

I. IVADAS

2021 m. gruodžio 9 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl Direktyvos dėl darbo skaitmeninėse platformose sąlygų gerinimo. Pasiūlymu siekiama:

- 1) gerinti skaitmeninių platformų darbuotojų darbo sąlygas, sudarant palankesnes sąlygas tinkamai nustatyti jų užimtumo statusą taikant nuginčijamąją teisinę prezumpciją (II skyrius),

- 2) gerinti skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų asmens duomenų apsaugą gerinant automatizuotų stebėsenos ar sprendimų priėmimo sistemų naudojimo skaidrumą, sąžiningumą ir atskaitomybę (III skyrius),
- 3) gerinti darbo skaitmeninėse platformose skaidrumą (IV skyrius) ir nustatyti tam tikras teisių gynimo priemones ir vykdymo užtikrinimo priemones (V skyrius).

Pagal atitinkamus teisinius pagrindus, t. y. SESV 153 straipsnio 2 dalies b punktą kartu su jos 153 straipsnio 1 dalies b punktu ir SESV 16 straipsnio 2 dalį, Taryba turi spręsti kvalifikuota balsų dauguma pagal įprastą teisėkūros procedūrą.

Remdamasi pirmininkavusios Slovėnijos ir Prancūzijos atliktu darbu ir po pirminio bandymo pirmininkaujant Čekijai 2022 m. gruodžio mėn., 2023 m. birželio 7 d. pirmininkaujant Švedijai Taryba susitarė dėl bendro požiūrio¹.

2023 m. vasario 2 d. Europos Parlamentas nubalsavo už tai, kad būtų pradėtos tarpinstitucinės derybos².

II. DABARTINĖ PADĖTIS

Dėl pasiūlymo buvo surengti aštuoni trilogai, kurių pirmasis įvyko 2023 m. liepos 11 d. pirmininkaujant Ispanijai. 2023 m. gruodžio 12–13 d. įvykusiame šeštajame trilogė teisėkūros institucijoms pavyko pasiekti preliminarų susitarimą³. Tačiau 2023 m. gruodžio 22 d. Nuolatinų atstovų komiteto posėdyje šiam pasiūlymui nebuvo pritarta.

Pirmininkaujanti Belgija atnaujino derybas dėl šio dokumento, kad susitarimas būtų pasiektas per dabartinį teisėkūros ciklą. 2024 m. sausio 26 d. Nuolatinų atstovų komiteto posėdyje jai buvo suteikti peržiūrėti įgaliojimai⁴, kurie iš esmės buvo grindžiami gruodžio mėn. pasiektu preliminarium susitarimu, o II skyriaus nuostatos buvo artimos bendro požiūrio nuostatoms.

¹ Dok. 10107/23.

² Dok. A9-0301/2022.

³ Dok. 16187/23 + ADD 1 ir ADD 2.

⁴ Dok. 5816/24 + COR 1.

Sausio 30 d. per septintąjį trilogą Parlamentas informavo pirmininkaujančią valstybę narę, kad šiuo pagrindu susitarimo pasiekti nepavyko. Po sudėtingų derybų abiejų teisėkūros institucijų derybų grupės 2024 m. vasario 8 d. aštuntajame trilogė susitarė dėl naujo preliminaraus kompromisinio teksto. Šis susitarimas apima alternatyvų požiūrį į teisinę prezumpciją, pagal kurį valstybėms narėms paliekama teisė savo nuožiūra nustatyti veiksmingos teisinės prezumpcijos nustatymo jų nacionalinėje teisėje sąlygas. Pagrindiniai šio antrojo preliminaraus susitarimo elementai išdėstyti III skirsnyje.

Tačiau 2024 m. vasario 16 d. ir kovo 8 d. posėdžiuose Nuolatinių atstovų komitetas labai nedideliu balsų skirtumu negalėjo pritarti preliminariam susitarimui. Todėl pirmininkaujanti valstybė narė pateikia šį klausimą nagrinėti ministrų lygmeniu siekiant susitarimo.

III. PAGRINDINIAI 2024 M. VASARIO 8 D. PRELIMINARAUS SUSITARIMO ELEMENTAI

Vasario 8 d. preliminaraus susitarimo tekstas pateikiamas šio pranešimo 1 papildyme. Toliau pateiktuose paaiškinimuose daroma nuoroda į šį papildymą.

I skyrius. Bendrosios nuostatos

I skyrius ir toliau labai atitinka bendro požiūrio esmę. Pirmininkaujanti valstybė narė derybose galėjo užtikrinti, kad visas I skyrius, visų pirma 3 straipsnis dėl tarpininkų, liktų nepakitęs, palyginti su sausio 26 d. Tarybos peržiūrėtų įgaliojimų tekstu.

Atitinkamame skyriuje konkrečiai nustatyta, kad, siekiant išvengti direktyvos nuostatų apėjimo naudojantis tarpininkų paslaugomis, valstybės narės privalo užtikrinti, kad tais atvejais, kai skaitmeninė darbo platforma naudoja tarpininkų paslaugomis, skaitmeninėse platformose dirbantiems asmenims, turintiems sutartinių santykių su tarpininku, pagal šią direktyvą būtų užtikrinama tokio paties lygio apsauga, kaip ir asmenims, turintiems tiesioginių sutartinių santykių su skaitmenine darbo platforma (3 straipsnis). Tuo tikslu jos turi įdiegti tinkamus mechanizmus, kurie, kai tikslinga, apimtų solidariosios atsakomybės sistemas.

II skyrius. Užimtumo statusas

II skyriuje dėl užimtumo statuso padaryta daugiausia svarbių pakeitimų, palyginti su bendru požiūriu. Parlamentui atsisakius tęsti derybas remiantis sausio 26 d. peržiūrėtų įgaliojimų tekstu, atsirado poreikis laikytis kitokio požiūrio į teisinę prezumpciją, kad būtų galima pasiekti susitarimą. Šis požiūris, kuriuo grindžiamas vasario 8 d. preliminarus susitarimas, yra paremtas pareiga valstybėms narėms nustatyti veiksmingą nuginčijamą užimtumo teisinę prezumpciją, o ne išsamiai nurodyti teisinės prezumpcijos mechanizmą (5 straipsnio 1 ir 2 dalys).

Todėl valstybės narės yra atsakingos už teisinės prezumpcijos taikymo sąlygų nustatymą. Tai reiškia, kad valstybėms narėms suteikiama diskrecija apibrėžti prezumpcijos mechanizmą. Jame taip pat nustatyta, kad valstybės narės yra atsakingos už tai, kad būtų apibrėžta, kada laikoma, kad surinkta pakankamai faktų, rodančių kontrolę ir vadovavimą, kad būtų galima taikyti teisinę prezumpciją.

Pagal šią sistemą valstybės narės ir toliau privalo užtikrinti rezultatą, o tai reiškia, kad teisinę prezumpciją yra *veiksminga*, nes palengvinama procedūra skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų naudai. Veiksmingumo sąvoka išplėtotą 32 konstatuojamojoje dalyje, kurioje teigiama, kad pagal teisinę prezumpciją, viena vertus, skaitmeninėje platformoje dirbančiam asmeniui turi būti veiksmingai palengvinta galimybė pasinaudoti prezumpcija ir, kita vertus, teisinės prezumpcijos reikalavimai neturėtų būti apsunkinantys ir turėtų palengvinti skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų patiriamus sunkumus, susijusius su įrodymų, kad esama darbo santykių, pateikimu.

Galutinis sprendimas dėl tinkamo užimtumo statuso ir toliau priklauso nuo nacionalinės teisės, kaip tai apibrėžta toje teisėje, valstybėse narėse galiojančiose kolektyvinėse sutartyse ar praktikoje, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją.

Kaip ir bendrame požiūryje, nuginčijimo taisyklėse nustatyta, kad tuo atveju, kai skaitmeninė darbo platforma ginčija teisinę prezumpciją, įrodinėjimo, kad atitinkami sutartiniai santykiai nėra darbo santykiai, kaip apibrėžta valstybės narėse, pareiga tenka tai skaitmeninei darbo platformai.

Laikantis bendro požiūrio, taisyklė, kad teisinė prezumpcija turėtų būti taikoma visuose atitinkamuose administraciniuose ar teismo procesuose, kai kyla klausimas dėl teisingo skaitmeninėje platformoje dirbančio asmens užimtumo statuso nustatymo, buvo išlaikyta kartu su išimtimi procesuose dėl mokesčių, baudžiamųjų ir socialinės apsaugos klausimų (5 straipsnio 3 dalis).

Kompetentingos nacionalinės institucijos privalo imtis veiksmų, jei mano, kad skaitmeninėje platformoje dirbantis asmuo gali būti klasifikuojamas neteisingai. Tačiau jos turi diskreciją pasirinkti priemonę, kurios reikia imtis (5 straipsnio 5 dalis). Todėl kompetentingos nacionalinės institucijos gali inicijuoti atitinkamus veiksmus *ar* procedūras.

Panašiai valstybių narių institucijos yra atsakingos už sprendimą vykdyti, *kai tinkama*, kontrolę ir patikrinimus, kai kompetentinga nacionalinė institucija nustato skaitmeninėje platformoje dirbančio asmens užimtumo statusą. Tai atitinka sausio 26 d. peržiūrėtų įgaliojimų tekstą ir kompetentingoms nacionalinėms institucijoms suteikia didelę veiksmų laisvę.

III skyrius. Algoritminis valdymas

Palyginti su sausio 26 d. peržiūrėtų įgaliojimų tekstu, skyrius dėl algoritminio valdymo išliko nepakeistas. Jame nustatytos būtinos apsaugos priemonės, skirtos apsaugoti skaitmeninėse platformose dirbančius asmenis nuo rizikos, susijusios su automatizuotų stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemų naudojimu, kaip apibrėžta 2 straipsnio 1 dalies 8 ir 9 punktuose. Šios apsaugos priemonės visų pirma apima:

- draudimą tvarkyti tam tikrų rūšių duomenis, pavyzdžiui, asmens duomenis apie skaitmeninėje platformoje dirbančio asmens emocinę ir psichologinę būklę, arba juos tvarkyti tam tikrais konkrečiais tikslais, pavyzdžiui, tvarkant biometrinius duomenis tapatybės nustatymo tikslais arba tvarkant asmens duomenis, kad būtų galima numatyti naudojimąsi pagrindinėmis teisėmis (7 straipsnis);
- didesnę automatizuotų stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemų, susijusių su skaitmeninėse platformose dirbančiais asmenimis ir jų atstovais, skaidrumą (9 straipsnis);
- žmogaus vykdomą automatizuotų stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemų priežiūrą, be kita ko, pasitelkiant kas dvejus metus atliekamą vertinimą ir tą priežiūrą atliekant specialiai kvalifikuotiems darbuotojams, įgaliotiems panaikinti automatizuotus sprendimus, – tiems darbuotojams taikoma ypatinga apsauga (10 straipsnis);
- tai, kad sprendimus apriboti, sustabdyti ar nutraukti skaitmeninėse platformose dirbančio asmens sutartinius santykius arba apriboti, suspenduoti ar panaikinti tokio asmens paskyrą, arba sprendimus, kuriais daroma lygiavertė žala, turi priimti žmogus (10 straipsnio 5 dalis);
- teisę į žmogaus atliekamą sprendimų, kuriuos priima automatizuotos stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemos, peržiūrą, įskaitant teisę susisiekti su kontaktiniu asmeniu ir gauti rašytinį motyvų paaiškinimą (11 straipsnis);
- pareigą įvertinti automatizuotų stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemų riziką darbuotojų saugai ir sveikatai (12 straipsnis).

IV skyrius. Darbo skaitmeninėse platformose skaidrumas

Palyginti su sausio 26 d. peržiūrėtų įgaliojimų tekstu, skyrius dėl darbo skaitmeninėse platformose skaidrumo lieka nepakeistas. Jame reikalaujama, kad skaitmeninės darbo platformos deklaruotų skaitmeninių platformų darbuotojų atliktą darbą (16 straipsnis), ir įtraukta nuostata, kad kompetentingoms institucijoms ir skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų atstovams turi būti teikiama tam tikrų rūšių informacija, susijusi su skaitmeninėse platformose dirbančiais asmenimis (17 straipsnis).

V skyrius. Teisių gynimo priemonės ir vykdymo užtikrinimas

Šiame skyriuje visų pirma numatyta skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų teisė į teisių gynimą (18 straipsnis), galimybė jų atstovams dalyvauti procese siekiant užtikrinti iš šios direktyvos kylančių teisių įgyvendinimą (19 straipsnis), specialaus saugaus ryšių kanalo skaitmeninėse platformose dirbantiems asmenims sukūrimas (20 straipsnis), galimybė nacionaliniams teismams nurodyti skaitmeninei darbo platformai atskleisti su procesu susijusius įrodymus (21 straipsnis) ir veiksmingos, atgrasomos ir proporcingos sankcijos, taikytinos už nacionalinių nuostatų, priimtų pagal direktyvos nuostatas, pažeidimus (24 straipsnis).

Vienintelis šio skyriaus pakeitimas, palyginti su sausio 26 d. peržiūrėtų įgaliojimų tekstu – 24 straipsnio papildymas nauja 3 dalimi. Šioje naujoje dalyje numatomas įvairių valstybių narių nacionalinių kompetentingų institucijų bendradarbiavimas padedant Europos Komisijai, keičiantis aktualia informacija ir geriausios praktikos pavyzdžiais, susijusiais su teisinės prezumpcijos įgyvendinimu.

VI skyrius. Baigiamosios nuostatos

Palyginti su sausio 26 d. peržiūrėtų įgaliojimų tekstu, padaryti tik nedideli šio skyriaus pakeitimai.

IV. IŠVADA

Pirmininkaujanti valstybė narė mano, kad šio pranešimo I papildyme išdėstytu preliminarium susitarimu sukuriamas patikimas ir subalansuotas darbo skaitmeninėse platformose reglamentavimo sistema.

Viena vertus, juo užtikrinama tvirta skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų apsauga nuo priskyrimo fiktyviai savarankiškai dirbantiems asmenims; pirmą kartą Sąjungos teisėje siekiama reaguoti į iššūkius, susijusius su automatizuotų stebėsenos ir sprendimų priėmimo sistemų naudojimu; susitarimu užtikrinamas skaidrumas ir reglamentuojamas šių sistemų naudojimas, užtikrinamas darbo skaitmeninėse platformose skaidrumas net ir tarpvalstybiniais atvejais, taip pat numatomas svarbus skaitmeninėse platformose dirbančių asmenų atstovų vaidmuo.

Kita vertus, jame numatyta aiški reglamentavimo sistema, kuria prisidedama prie valstybių narių teisės aktų suderinimo, taip skaitmeninėms darbo platformoms užtikrinamas joms reikalingas teisinis tikrumas ir skatinamas tvarus skaitmeninių darbo platformų augimas.

Be to, vasario 8 d. preliminariume susitarime atsižvelgiama į bendro požiūrio esmę ir dauguma jo dalių atitinka 2024 m. sausio 26 d. Nuolatinių atstovų komiteto suteiktą peržiūrėtų įgaliojimų tekstą.

Pirmininkaujanti valstybė narė ragina ministrus atverti kelią šiam novatoriškam teisės aktui, kuriuo pačiu geriausiu būdu reaguojama į daugelį su skaitmenine revoliucija darbo vietoje susijusių pavojų, ir nevilkinti jo įsigaliojimo.

Tarybos prašoma:

- susitarti dėl šio pranešimo 1 papildyme išdėstyto galutinio kompromisinio teksto ir
- įgalioti pirmininkaujančią valstybę narę nusiųsti laišką Europos Parlamento Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto (EMPL) pirmininkui, kuriame būtų patvirtinta, kad jei Europos Parlamentas priims savo poziciją per pirmąją svarstymą pagal SESV 294 straipsnio 3 dalį, kuri tiksliai atitiks kompromisinį tekstą, išdėstytą šio pranešimo papildyme (su sąlyga, kad tekstą peržiūrės abiejų institucijų teisininkai lingvistai), Taryba pagal SESV 294 straipsnio 4 dalį patvirtins Europos Parlamento poziciją ir aktas bus priimtas ta redakcija, kuri atitinka Europos Parlamento poziciją.
